

คู่มือ

การปฏิบัติงานศึกษานิเทศก์

งานการศึกษาเรียนรวม การศึกษาพิเศษ

๒๕๖๕

นางสาวสุภาพร อินบุญนะ
ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ

งานการจัดการศึกษาเรียนรวม การศึกษาพิเศษ

แนวคิด

กลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นกลุ่มงานดำเนินการเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการพัฒนาระบบการบริหารและการจัดการศึกษาเพื่อให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพได้ มาตรฐานเท่าเทียมกันโดยยึดโรงเรียนเป็นฐาน ส่งผลให้ผู้เรียนทั้งในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย เกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการศึกษา

บทบาท หน้าที่และความรับผิดชอบของศึกษานิเทศก์

1. งานตามหน้าที่ ความรับผิดชอบตามมาตรฐานตำแหน่งศึกษานิเทศก์ทุกคนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ปฏิบัติหน้าที่ เกี่ยวกับงานวิชาการและงานนิเทศการศึกษา เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนให้ได้มาตรฐาน ดังนี้

1.1 งานนิเทศการศึกษา โดยส่งเสริมให้สถานศึกษาบริหารหลักสูตรสถานศึกษา จัดกระบวนการเรียนรู้ มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา พัฒนาการวัด และประเมินผลการศึกษา พัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ

1.2 การศึกษา ค้นคว้าทางวิชาการ เพื่อจัดทำเป็นเอกสาร คู่มือ และสื่อใช้ในการปฏิบัติงาน และ เผยแพร่ให้ครูได้ใช้ในการพัฒนาการจัดกระบวนการเรียนการสอน

1.3 การวิเคราะห์ วิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา พัฒนาระบบการบริหารงานวิชาการ พัฒนามาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อใช้ในการปฏิบัติงานและเผยแพร่แก่ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและผู้สนใจทั่วไป

1.4 การติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล เพื่อเป็นข้อมูลและสารสนเทศในการวางแผนการนิเทศและการพัฒนางานวิชาการ

1.5 ปฏิบัติงานอื่น ๆ ที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย

2. งานตามขอบข่าย ภารกิจของกลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา กลุ่ม นิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช เป็นกลุ่มงานที่ดำเนินการเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล การพัฒนาระบบบริหารและจัดการศึกษาเพื่อให้สถานศึกษามีความเข้มแข็ง ในการบริหารและจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพมาตรฐานเท่าเทียมกัน โดยยึดโรงเรียนเป็นฐาน ส่งผลให้ผู้เรียน ทั้งระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย เกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการศึกษา โดยปฏิบัติหน้าที่ เกี่ยวกับงานวิชาการ และงานนิเทศ การศึกษาเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนให้ได้มาตรฐาน ศึกษา ค้นคว้าทางวิชาการและ วิเคราะห์ วิจัย ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มี ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ ได้รับมอบหมาย โดยให้มีความรู้ ความเข้าใจในหลักการ นิเทศการศึกษา หลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ การวัด การประเมินผลการศึกษา การประกันคุณภาพ การศึกษา ระบบดูแลช่วยเหลือครู และผู้เรียนในระดับสูง มีความสามารถในการวางแผนการนิเทศการศึกษา งานวิชาการ งานติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลการจัดการศึกษา และจัดทารายงานโดยแสดงให้เห็นว่ามีการวิจัยและพัฒนา สร้างองค์ความรู้ใหม่ เพื่อนำผลไปใช้ในการพัฒนาการ นิเทศการศึกษา มีการเผยแพร่ อย่างกว้างขวาง มีการถ่ายทอดและได้รับการ ยอมรับและมีการพัฒนาตน และพัฒนาวิชาชีพมีเทคนิคขั้นสูง ในการนิเทศอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ สามารถพัฒนานวัตกรรมการนิเทศ การศึกษาจนเป็น แบบอย่างแก่วิชาชีพส่งผลให้ครูและบุคลากรในเขตพื้นที่ การศึกษา สามารถจัดกระบวนการ เรียนรู้บรรลุ เป้าหมายของหลักสูตร มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของ เขตพื้นที่การศึกษาและกระทรวงศึกษาธิการ เป็นผู้มีวินัยคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ

ขอบข่ายงาน ภาระงานที่รับผิดชอบ

1. กลุ่มงานหลักสูตรพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและกระบวนการเรียนรู้ มีหน้าที่
 - 1.1 ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - 1.2 ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาหลักสูตรการศึกษาพิเศษ
 - 1.3 ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เพื่อพัฒนาหลักสูตร
 - 1.4 ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน
 - 1.5 นิเทศ ติดตาม ส่งเสริมการพัฒนา หลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้
2. งานการจัดการศึกษาพิเศษเรียนรวม
 - 2.1 ส่งเสริม สนับสนุน สร้างความเข้มแข็งให้โรงเรียนที่จัดการเรียนรวมให้มีความพร้อมสู่การจัดการเรียนรวม ในรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับสภาพความพิการในแต่ละประเภท
 - 2.2 ประสานความร่วมมือครูผู้สอนเพื่อให้เด็กพิการเรียนร่วมและเรียนรวมได้รับสิทธิและโอกาสที่เท่าเทียมกันในการได้รับการพัฒนาการเรียนรู้ในรูปแบบที่เหมาะสมอย่างเต็มศักยภาพเป็นรายบุคคล และได้รับการ สื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อเข้าถึงการศึกษา พัฒนาศักยภาพ ทักษะการดำรงชีวิต และพื้นฐานอาชีพ เพื่อพึ่งตนเองได้
 - 2.3 ส่งเสริมพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการพัฒนาสมรรถภาพเด็กในแต่ละประเภทความพิการได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ
 - 2.4 นิเทศ ติดตามการดำเนินงาน ส่งเสริมการทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วน โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและมัธยมศึกษา และศูนย์การศึกษาพิเศษ เป็นเครือข่ายการพัฒนาที่ยั่งยืน
 - 2.5 นิเทศ ติดตาม กำกับ ให้สถานศึกษาดำเนินการเกี่ยวกับจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษให้เหมาะสมอย่างเต็มศักยภาพเป็นรายบุคคล และได้รับการ สื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อเข้าถึงการศึกษา พัฒนาศักยภาพ ทักษะการดำรงชีวิต และพื้นฐานอาชีพเพื่อพึ่งตนเองได้

3. งานศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์ วิจัย โดยศึกษาค้นคว้า วิจัยในเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
4. งานส่งเสริมและให้บริการด้านวิชาการ ดำเนินงานส่งเสริมผู้บริหาร ครูได้พัฒนาตนเอง โดยศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับเครื่องมือการวัดและประเมินผลกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตลอดจนการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพสู่มาตรฐานการศึกษา
5. งานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

งานการจัดการศึกษาพิเศษ เรียนรวมและผู้มีความสามารถพิเศษ

แนวการปฏิบัติงานการจัดการศึกษา

๑. ศึกษานโยบายของรัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งวิเคราะห์แนวโน้มและทิศทางในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการเรียนรวม ผู้ด้อยโอกาส และผู้มีความสามารถพิเศษ
๒. ศึกษาหลักสูตรการศึกษาการศึกษาสำหรับเด็กพิการเรียนรวม ผู้ด้อยโอกาส และผู้มีความสามารถพิเศษ
๓. ส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษามีความพร้อมในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการเรียนรวม ผู้ด้อยโอกาส และผู้มีความสามารถพิเศษ ในรูปแบบที่เหมาะสมกับศักยภาพของสถานศึกษา
 - ๓.๑ พัฒนาครูผู้บริหาร ให้มีความรู้ความเข้าใจ สามารถจัดการศึกษาการศึกษาสำหรับเด็กพิการเรียนรวม ผู้ด้อยโอกาส และผู้มีความสามารถพิเศษและดำเนินการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาหลักสูตรได้
 - ๓.๒ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำหลักสูตรการศึกษาการศึกษาสำหรับเด็กพิการเรียนรวม ผู้ด้อยโอกาส และผู้มีความสามารถพิเศษ
๔. นิเทศ ติดตาม และประเมินผลการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาการศึกษาสำหรับเด็กพิการเรียนรวม ผู้ด้อยโอกาส และผู้มีความสามารถพิเศษและให้ความช่วยเหลือสถานศึกษาในด้านการพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง
๕. ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ที่จัดการศึกษาการศึกษาสำหรับเด็กพิการเรียนรวม ผู้ด้อยโอกาส และผู้มีความสามารถพิเศษ เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น

ผลสำเร็จที่คาดหวัง

นักเรียนวัยเรียน ผู้มีความบกพร่องทางร่างกาย สติปัญญา ผู้ด้อยโอกาสและผู้มีความสามารถพิเศษได้มีโอกาสเข้ารับการศึกษาอย่างทั่วถึง ในสถานศึกษาที่จัดการเรียนรู้โดยครูและผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรู้ความเข้าใจและมีความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายและมีความทันสมัยอยู่เสมอ

เป้าหมายในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษเรียนรวม

1. นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษทุกคนได้รับสิทธิและโอกาสที่เท่าเทียมกันในการได้รับการพัฒนาการเรียนรู้ในรูปแบบที่เหมาะสมอย่างเต็มศักยภาพเป็นรายบุคคล และได้รับการ สื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อเข้าถึงการศึกษา พัฒนาศักยภาพ ทักษะการดำรงชีวิต และพื้นฐานอาชีพเพื่อพึ่งตนเองได้
2. ครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนที่มีนักเรียนเรียนรวม มีความรู้ ความสามารถและทักษะ ในการพัฒนาสมรรถภาพเด็กในแต่ละประเภทความพิการได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ
3. โรงเรียนที่จัดการเรียนรวมสามารถจัดการศึกษาให้กับเด็กพิการในรูปแบบที่เหมาะสม และโรงเรียนต้นแบบการเรียนรวมได้รับการพัฒนาให้เป็นศูนย์บริการทางการศึกษาพิเศษ (Student Support Services: SSS) สำหรับนักเรียนพิการเรียนรวมและเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับโรงเรียนใกล้เคียงที่รับเด็กพิการเข้าเรียน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. ครูและบุคลากรที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมการคัดเลือกผลงานทางวิชาการและผลการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ (Best Practice) และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมเรียนรวม (Symposium) มีโอกาสได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับเครือข่าย และเปิดโลกทัศน์ในการจัดการเรียนรวมในสถานศึกษาให้มีคุณภาพ

การนิเทศตามโดยใช้กระบวนการนิเทศ EMPOWER

1. E : Expectation (มาตรฐาน/สิ่งที่คาดหวังไว้)

เป็นขั้นตอนที่ผู้นิเทศกำหนดสิ่งที่มุ่งหวังและต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกับผู้สอนและผู้บริหารสถานศึกษา การกำหนดสิ่งที่มุ่งหวังอาจอยู่ในรูปแบบวัตถุประสงค์ของการนิเทศ หรือผลปลายทางที่เกิดขึ้นกับผู้รับการนิเทศการศึกษา

2. M : Management(การจัดการ/ควบคุม ประกอบด้วยการวางแผนและดำเนินการ)

เป็นขั้นตอนที่ผู้นิเทศดำเนินการตามแผนการนิเทศ โดยใช้หลักของวงจรเดมมิง ในการควบคุมคุณภาพการนิเทศการศึกษา โดยผู้นิเทศดำเนินการดังนี้

- จะทำการประชุมปรึกษาหารือ เพื่อให้ได้มาซึ่งปัญหาและ ความต้องการจำเป็นที่จะต้องมีการนิเทศรวมทั้งวางแผนถึงขั้นตอนการปฏิบัติเกี่ยวกับการนิเทศที่จัดขึ้น

- ให้ความรู้ก่อนการนิเทศ (Informing – I) เป็นขั้นตอนของการให้ความรู้ความเข้าใจถึงสิ่งที่จะดำเนินการว่าจะต้องอาศัยความรู้ ความสามารถอย่างไรบ้างจะมีขั้นตอนในการดำเนินงานอย่างไรและจะดำเนินการอย่างไรถึงจะให้ผลงานออกมามีคุณภาพ

- การดำเนินการนิเทศ (Doing – D) ประกอบด้วยการปฏิบัติงาน 3 ลักษณะ คือ การปฏิบัติงานของผู้รับการนิเทศ การปฏิบัติงานของผู้ให้การนิเทศ การปฏิบัติงานของผู้สนับสนุนการนิเทศ

3. P : Participation (การมีส่วนร่วม)

ผู้นิเทศดำเนินการนิเทศแบบมีส่วนร่วม โดยเน้นการเข้าถึงผู้รับการนิเทศ และมีส่วนร่วมโดยใช้ โดยใช้พื้นที่เป็นฐาน อีกทั้งยังอาศัยความร่วมมือจากการนิเทศเป็นคณะ

4. O : Online(สื่อออนไลน์)

ผู้นิเทศสร้างช่องทาง (Platform) ในการสื่อสาร ติดตามผลการนิเทศ หรือเพื่อให้ความรู้เพิ่มเติมในประเด็นต่าง ๆ ที่ผู้รับการนิเทศร้องขอ หรือต้องการปรึกษาหารือ โดยประยุกต์ใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Social media) เป็นหลัก

5. W : Willingness(ความเต็มใจ สมัยครใจ ยินดี)

ผู้นิเทศปฏิบัติการนิเทศด้วยความเต็มใจ และสร้างกำลังใจ แรงจูงใจ ให้ผู้รับการนิเทศมีทัศนคติที่ดีต่อประเด็นที่ได้รับการนิเทศ ซึ่งจะส่งผลให้งานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

6. E : Evaluation(การประเมินผล)

ผู้นิเทศประเมินผลการนิเทศ เป็นการที่ผู้นิเทศทำการประเมินผลการดำเนินงานที่ได้ดำเนินการผ่านไปแล้วว่าเป็นอย่างไร หลังจากการประเมินผลการนิเทศหากพบว่ามีปัญหาหรืออุปสรรคอย่างหนึ่งอย่างใดที่ทำให้การดำเนินงานไม่ได้ผล สมควรที่จะต้องปรับปรุงแก้ไข ซึ่งอาจจะทำได้โดยการให้ความรู้เพิ่มเติมในเรื่องที่ปฏิบัติใหม่อีกครั้ง เช่น

6.1) คัดเลือกรูปแบบหรือวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และศึกษานิเทศก์

6.2) ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน ประเมินความพึงพอใจต่อศึกษานิเทศก์พร้อมทั้งกระบวนการนิเทศของศึกษานิเทศก์ที่ดำเนินการรับผิดชอบ

7. R : Reflection and Report (การสะท้อนกลับและรายงานผล)

ผู้นิเทศให้ผลสะท้อนเพื่อพัฒนาแก่ผู้รับการนิเทศเป็นขั้นตอนของการเสริมแรง ซึ่งให้ผู้รับการนิเทศมีความมั่นใจ และบังเกิดความพึงพอใจใน การปฏิบัติงานขั้นนี้อาจดำเนินไปพร้อม ๆ กับที่ผู้รับการนิเทศกำลังปฏิบัติงาน หรือการปฏิบัติงานได้เสร็จสิ้น หรือเป็นการสะท้อนผล ดังนี้

7.1) ระดับโรงเรียน – ผู้บริหาร ครูผู้สอนในโรงเรียน Area Base และศึกษานิเทศก์ ประชุมสะท้อน ผลปฏิบัติการนิเทศโรงเรียนใน Area Base เพื่อวิเคราะห์หาจุดเด่นจุดควรพัฒนา เป็นแนวทาง การนิเทศครั้งต่อไป

7.2) ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา – ศึกษานิเทศก์ทุกคนในสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ประชุมสะท้อนผลปฏิบัติการนิเทศโรงเรียนใน Area Base ของ ศึกษานิเทศก์เพื่อวิเคราะห์หาจุดเด่นจุดควรพัฒนา เป็นภาพรวมของการนิเทศครั้งต่อไป และดำเนินการจัดทำ รายงานการนิเทศเพื่อเผยแพร่ และเป็นสารสนเทศแก่ผู้บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้องต่อไป

Flow Chart การปฏิบัติงานงานนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา

